

is hij nooit geweest, al heeft hij Kuiper wel eens als voorzitter van het Centraal Comité der Angerev. partij tijdelijk vervangen. Zoodra hij als denker echter tot een meening over maatschappelijke onderwerpen was gekomen, sprak hij die uit. Wij herinneren o.a. aan de zelfstandige positie, die hij onder zijn politieke geestverwanten door zijn redevoeringen en geschriften in het vrouwenvraagstuk heeft ingenomen. Ook zijn houding tot de Ethischen heeft zich door een zekere onafhankelijkheid gekenmerkt.

Een oppositiefiguur is Bavinck in zijn partij evenwel nooit geweest. Daarvoor was hij te weinig strijdbaar. Men hoorde het ook den spreker aan, die niettemin door het geballe van zijn redevoeringen een stersaal was van onzen sensat.

Van de wetenschap heeft de moderne psychologie wellicht het meest zijn aandacht getrokken. Zijn religieuze geschriften dragen er menig spoor van, hoe hij in de psychologie zelfs een filosofie zag. Een voornamelijk figuur is met hem heengegaan.

Hetzelfde blad onder kerknieuws:

Zoo is dan het lang gevreesde gebeurd: prof. dr. Herman Bavinck is niet meer. Zijn dood zal indruk maken verre buiten de Gereformeerde Kerken, waar mee zijn leven was samengegroeid, zonder dat dit nauwe verband hem hinderde man van de wereld te wezen in den besten zin des woords.

Na Kuiper thans Bavinck. Er is verwantschap tusschen deze beiden, die niet alleen op het enge terrein der theologie elkaars medewerkers zijn geweest. Schitterend verlegenwoordiger was Bavinck ook van dat wonderbare mengsel der twintigste eeuw: het Neo-Calvinisme. In hem — en ook hierin deed hij aan Kuiper denken — was het Neo-Calvinisme meer dan een dogmatisch stelsel; het was een levenshouding, die eigenaardige levenshouding, die den beginselvasten gereformeerde, alle Kerkbode-tactoren ten spijt, zoo modern kan doen zijn.

Een universeel geleerde is met Bavinck heengegaan, een van die Nederlanders, waarop het vaderland trotsch mag zijn, wyl ze het echte oud-Hollandsche stempel droegen op een kosmopolitisch cultuurbewustzijn. Hoe weinig had deze alzijdige man van wetenschap van het type, dat Jan Kap zich voorstelt, wanneer hij over Dolereenden hoort spreken!

Prof. Slotemaker de Bruine in „De Nederlander“:

Het ontroerend bericht, dat prof. Bavinck van ons is weggenomen, dwingt ons tot de vraag, wat ons in hem is geschonken geweest. Als men zich daarvan rekenschap geeft, is het opvallend, hoe gemakkelijk men het antwoord vindt.

Bavinck was een eenheid. Waar men hem ook bestudeert: in zijn hoogleeraarswerk, in zijn arbeid op allerlei deelen van het groote openbare terrein, hij is overal dezelfde, en dezelfde grondtrekken springen overal naar voren.

1o. Hij was — dit eerst — een geboren docent en redenaar. Als ik die twee aanduidingen in één adem noem, voel men, hoe ze bedoeld zijn: docent, maar zonder dorheid; redenaar, doch zonder franje. Hoe rustig sprak hij, hoe systematisch bouwde hij; hoe kalm beheerschte hij zijn stof; hoe doordachtig was het geheel. Ik ben meer dan eens jaloersch geweest, als ik hem zoo hoorde spreken, en 'k zal de eenige wel niet zijn geweest.

2o. Dan — het tweede, doch het hangt ten deele saam met het vorige — wat wist hij veel. Neem de boeken, die hij ons heeft nagelaten, en de daarin opgesomde literatuur, opgesomd, maar ook verwerkt. Naast zijn klaar verstand en zijn helder geheugen heeft hem hier zijn levensloop verbaasd geholpen. Toen hij acht en twintig jaar was, had hij de kerkelijke studie en één-jaar-predikant-zijn achter den rug; bovendien zijn eerste wetenschappelijke studie in de theologie. Toen, d.i. in al de frischheid van zijn kracht en al het idealisme van zijn jeugd, werd hij docent te Kampen. In een afgesloten

plek, met een kleinen werkkring zonder afleiding, en waar hij dus studeeren kon, aldoor studeeren. Zijn later leven bewijst, hoe voortreffelijk hij die kans gebruikt heeft. Toen hij later in het drukke en overstelpende leven kwam, beschikte hij over kolossalen voorraad, die maar behoefde bijgehouden te worden, om voortdurend op de hoogte te zijn.

3o. Men weet al, dat hij zich niet opgesloten heeft in Kampen; niet met eigen kleinen gezichts-kring tevreden geweest. Inlegendeel — dat is het derde — wilde hij midden in het cultuurleven staan, en dat naar alle zijden doorzoeken, begrijpen in zijn schitterenden rijkdom en in zijn schreiende armoede het keuren en dan daarin de stralen werpen van Gods licht. Zijn theologische en zijn pedagogische werken geven hier een zelfde getuigenis. 'k Noem de politiek niet. Ook in al wat hij daar zeide en deed, komt wel al het opgesomde voor als voordeel en als deugd. Maar hij was geen man voor de politiek, doch voor den kathedraal, de studeerkamer, de conferentie, het congres. Daar stond hij met heel zijn wezen levend in de problemen van onzen tijd.

4o. Daar bleek ook — dit is het vierde — zijn betrekkelijke zwakte. Dit is niet en kan niet zijn bedoeld als een onwettig oordeel! Wie zou hij de lijkbaar van een zoo beëindigd en zoo louter man als Bavinck onwettig kunnen zijn? Maar het onbevredigde, dat er blijft van zijn werk, ligt in de geweldige zwaarte van het probleem, aan de oplossing waarvan hij zijn leven gewijd heeft. Christendom en cultuur: de cultuur tegenover het Christendom in zijn Gereformeerde gestalte; dat is het gevaarte, waarvoor hij stond met allen; wie heeft de oplossing gered? Wie zich hier Bavinck herinnert, denkt eerst weer aan zijn ruimte van blik en hart. Hij was beslist, maar onbekrompen; Gereformerd, maar Christen eerd. Hoe lang nog poogde hij saam te houden, wat naar zijn overtuiging kon samengaan, al scheen het uiteen te wijken; 'k denk aan zijn houding tegenover de N.C.S.V. Hoe dikwijls heeft hem de ontwikkeling der tegenwoordige moeiten geplaagd, als hij den uitslag van een pogen niet zag, niet zien kon. Wat er werkt binnen de Gereformeerde Kerken, is hem aan het hart gegaan; de verzoening van de Gereformeerde visie met het cultuurleven, of wilt ge: de beantwoording der hedendaagsche cultuurvragen van uit zijn geestelijke overtuiging — hij heeft ze niet gegeven en niet van anderen gezien. Maar hij worstelde mee. In dit opzicht heeft hij een zwaar leven gehad; maar hij was er ons te liever om. Ook in Bavincks leven was de spanning. Nu rust hij.

Wij staan nog midden in de taak. Maar niemand die daar staat, ook als hij ten deele van een anderen kant tot sommige problemen nadert, geen antwoord geeft, waar hij reeds antwoordde, een ander antwoord geeft dan hij ons naliel — niemand zal het mogelijk wezen anders te doen dan met dankbaarheid en eerbied zijn nagedachtenis zegenen.

P. S. Het zij mij vergund en mei het oog op de persschouw in ons blad en voor de persrevue, welke ik in het boek, dat ik over Bavinck schrijf, hoop te houden, het verzoek te richten tot redacties van bladen van onze of andere richting, om de nummers, waarin iets van Bavinck voorkomt, mij te willen toezenden.

Ook lezers van zulke bladen kunnen mij hierin helpen.

Zij verplichten mij daarmee zeer.
Bij voorbaat reeds mijn vriendelijken dank.

HEPP.

LOSSE NUMMERS.

Van dit nummer hebben we een drie honderd exx. extra gedrukt. Na inzending van 15 cents per ex. volgt franco toezending.
DE UITGEVERS.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN

Beroepen te:

Doornspijk, P. v. Dijk te Heinkenszand.
Driebergen, D. B. Hagenboek te Vlaardingen.
Emlichheim (Graatschap Bentheim), R. J. Schoemaker te Den Ham.
Gaast en Verwoode, F. Wierama, te Oosterbierum.
Ganseren, G. Menken te Scherpenzeel.
Heterogenbosch, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Klundert, J. Wijnnga te Dronrijp.
Oosterend (Texel), A. Ringnald, cand. te Den Haag.
Purmerend, A. Ringnald, cand. te Den Haag.
Schipbuden, A. Ringnald, cand. te Den Haag.
Voorschoten, J. H. Goris te Schoondijke.

Bedankt voor:

Bruinisse, C. M. Huizinga te Hoogersmitde.
Franeke, E. A. Groenewegen te Hallweg.
Hellevoetsluis, J. J. Wieringa te Waddingaveen.
Kornhorn, J. H. Tienerama te Tammaram.
Nieuwe Pekela, J. Jansen te Den Boer.
Oostburg, G. J. Pontier, te Heerlen.
Stedum, J. J. Jansen te Den Boer.

Afscheid van:

Stedum, J. H. Broek Roelofs. Tekst Openb. 2:10b.

Intrede te:

Burdenburg, G. Verrig. Tekst 2 Petrus 1:19.
Huizen, W. H. den Hoofing. Tekst Jes. 40:3-5a.
Wierum-Oberghum, S. Idema. Tekst Ezech. 33:7.

Beroepbaar verklaard:

Beroepbaar verklaard door de classis Groningen G. van Duinen, p. a. P. v. Duinen, Oosterweg 98a en W. Boewijk, 2e Willemsstraat 23, beiden te Groningen; door de classis Drachten: P. v. d. Sluis, Adres Drachten (Noord N 29).

Emeritaat:

Dr. C. S. Boss, te Doornspijk, wien eervol emeritaat verleend is, zal zich met 1 Oct. a.s. metterwoon te Nunspeet, Molenveg, vestigen.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Driedal te:

Veenendaal, W. Bijleveld, cand. te Leeuwarden; S. v. d. Molen, cand. te Broek op Langendijk, C. v. d. Zaal, cand. Lisse.

Beroepen te:

Aalsmeer, S. v. d. Molen, cand. te Broek op Langendijk.
Doornburg, N. H. J. de Mast, te Zwolle.
Elburg, W. Bijleveld, cand. te Leeuwarden.
Gravendeel, W. Bijleveld, cand. te Leeuwarden.
Rozenburg, C. v. d. Zaal, cand. te Lisse.
Vlaardingen, S. v. d. Molen, cand. te Broek op Langendijk.

Bedankt voor:

De Teuge bij Twello, J. D. Barth, te Werkendam.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Intrede te:

Terneuzen, D. v. Neerbos. Tekst 1 Cor. 12:1 en 2.

BERICHT!!

Tot nadere aankondiging gelieve men stukken, voor de Redactie bestemd, naar de Uitgevers te Goes te zenden. Gedurende het zomerreces staat alle correspondentie der Redactie stil. Men zende daarom ook geen „Stommen uit onze Kerken“.
EINDREDACTEUR.

Prof. Dr. H. BAVINCK

Bij den Uitgever W. TEN HAVE te Amsterdam zal binnenkort een boek over wijlen Prof. BAVINCK verschijnen. Dr. V. HEPP werd bereid gevonden het te schrijven. Daarin zal allereerst een levensbeschrijving van den ont-slapen hoogleeraar worden aangeboden en voorts geteekend worden zijn persoonlijkheid en zijn betekenissen voor de wetenschap, het onderwijs en het politieke en sociale leven. Daarenboven zal het tevens een gedankboek bevatten door het opnemen van alle belangrijke persantinnen. Het ligt in de bedoeling van den schrijver er eenzijdig alle wetenschappelijke zorg aan te besteden, maar het tegelijk ook zoo in te kleeden, dat het een boek wordt voor het gehele Gereformeerde volk. Ook zal het zoo mogelijk van verschillende illustraties worden voorzien. Het geheel zal 10 à 12 vel druks beslaan.

„De Reformatie“ is door zijn groote oplage HET blad voor FAMILIE-ADVERTENTIËN. Onze Gereform. kringen gelieven daarmee te rekenen.

N.V. „REFORM“ - GRONINGEN
Dir.: E. BOERMA
Heerestraat 62 - Telef. 755.
Dames- en Heerenkleding naar Maat.

Zij, die geregeld met belangstelling de rubriek „Literatuur en Kunst“ in dit blad volgen, vinden ook in het Christelijk Letterkundig Tijdschrift OPGANG veel, dat van hun gading is. OPGANG is het eenige tijdschrift op dit gebied. OPGANG verschijnt maandelijks en kost p. j. f 4.—. Men vrage proefnummer aan den Uitgever L. C. v. SCHAIK, Scheveningen.

A. R. A. HAGT - KLUNDERT
WIJNHANDEL
SPECIAAL ADRES VOOR AVONDMAALWIJN
Prijscourant op aanvraag

CHR. RUSTOORD VREDESTEIN — DRIEBERGEN

Schoone omgeving.
Gezellig verkeer.
Billijke prijs.

Prospectus met aanbeveling van bekende personen, w.o. H.H. Doctoren, wordt gaarne toegezonden. Ook gelegenheid voor vaste inwoning.

W. SLIJTER, Directeur.

NOORD-HOLLANDSCHE BOERENKAAS

Zwaar van stuk

Per 2 stuks f 7.—

FRANCO REMBOURS

M. ZEE - ANBIJK Oost (N. H.)

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

Van 1 AUGUSTUS 1921 af is voor het overschrijven (gireeren) geen recht meer verschuldigd en bedraagt het stortingsrecht uniform 5 cent per storting. Met chequerecht blijft 5 cent per f 500.—, de rente 2 % over ronde sommen van f 100.—.

AMSTERDAMSCHER Maatschappijen van LEVENS- en ONGEVALLER-Verzekering

N. Spiegelstraat 17 - Amsterdam

VERZEKERD BEDRAG af. Levensverzekering f 100.000.000.—
RESERVE f 20.000.000.—

Commissarissen:

JHR. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, Voorzitter; Mr. Th. HEMMEKEK; JHR. Mr. F. K. v. LENNIP; H. W. v. MARLE JR.; Mr. P. E. POSTHUMUS MEYJES; Mr. J. W. RAMANIL.

Directie:

JHR. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; JHR. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

Abonnementen op dit blad worden aangenomen: voor Noord-Amerika door den heer A. VAN HAMERSVELD, 127 Wallstreet, KALAMAZOO, Michigan; voor Zuid-Afrika door den heer J. L. VAN SCHAIK, Kerkstraat, Centraal, PRETORIA.